

Д. В. В.
228

А. Гаврић

ЗНАЧАЈ ГЛАВИНИЋЕВЕ СУШНИЦЕ

ЗА ПРОИЗВОДЊУ СУВИХ ШЉИВА У СРБИЈИ

од

К. Д. Г.

ПРЕШТАМПАНО ИЗ „ТЕЖАКА“

БЕОГРАД

СРПСКА КРАЉЕВСКА ДРЖАВНА ШТАМПARIЈА

1899.

ЦЕНА 0.25 ДИН.

10 = 207284100

1.6.6
228

*Лука Ђеловић, главу Управе
задруге рад. сељака.*

Лука Ђеловић
БЕОГРАД

M. J. Jelovitch

Luka Celovic
БЕОГРАД

УНИВ. БИБЛИОТЕКА

ЗНАЧАЈ ГЛАВИНИЋЕВЕ СУШНИЦЕ

И. Бр. 45239

ЗА ПРОИЗВОДЊУ СУВИХ ШЉИВА У СРБИЈИ

Прошле године, скоро у ово исто доба, саопштени су у Тежаку резултати добивени упоредним сушењем шљива у Топчидеру 1897. год. на домаћој, Рибовој и Главинићевој сушници. Из тога саопштења читатељи су могли видети: да је Главинићева сушница осушила шљиве за најкраће време, да је дала највећи проценат сувих шљива, и да је утрошила најмање горива; а исто тако, да је и знатно јефтинија од страних сушница. Али, због извесних махна које су примећене, и од којих су само неке (2 на броју) биле стварне, а друге (4 на броју) привидне, комисија, која је руковала упоредним сушењима, није тада дала пресудно мишљење о сушници Главинићеве конструкције, већ је предложила господину Министру Народне Привреде: да се и 1898. године изврше упоредна сушења на постојећим сушницама у Топчидеру, како би се на основи резултата који се буду добили тим новим упоредним сушењима, могао донети коначан суд о Главинићевој сушници.

По одобрењу Господина Министра Народне Привреде, који је усвојио поменути предлог комисије, извршена су и прошле године у Топчидеру три сушења од 31. августа до 4. септембра, којима је руковала нарочита, господином Министром одређена комисија образована од госпoде: Милутина Савића, управитеља школе за винодеље и воћарство у Букову, Благоја Д. Тодоровића, секретара министарства народне привреде, Милоша Гођевца, трговца, Ристе Параноса, трговца и Војтеха Бурјана, воћара топчидерске економије. Осим тога, по предлогу ове комисије и одобрењу господина Министра, извршена су у времену од 11. до 14. септембра. и два упоредна сушења на сушници Главинићеве конструкције, која је, благодарећи усталаштву Пожешке Подружине Срп. Пољопривр. Друштва, подигнута у Горњој Добрињи у срезу Пожешком. Сушења на овој сушници, извршена су под надзором комисије, коју је такође, одредио господин Министар а коју су састављали г. г. Благоје Д. Тодоровић, секретар министарства народне привреде и Дамњан Јововић, званичник топчидерске економије. Поред ове госпoде, били су присутни

још и г. г. Драг. Н. Лапчевић, председник Пожешке Подружине Срп. Пољопривред. Друштва, Никола А. Јовановић, благајник, Миленко Ђ. Поповић, свештеник, Грујица Софронијевић, економ и Добросав Тодоровић, економ, чланови управе подружњске.

Сушница подигнута у Горњој Добрињи разликује се од оне у Топчидеру у овоме: 1. Што је већа од Топчидерске; 2. Што се лесе умећу и ваде само са једне стране; 3. Што су лесе велике (као код домаћих сушница) и што их има само 12; 4. Што су затварачи отворâ, кроз које се лесе увлаче и извлаче, као код домаћих сушница једногуби, а код топчидерске су двогуби, и 5. Што је дужина лиманих цеви, које спроводе дим, мања за 30% од оне код топчидерске сушнице.

Извештаји обеју поменутих комисија у којима су изложени добивени резултати, као и оцена у Топчидеру подигнуте сушнице, штампани су у „Тежаку“ бр. 47., 48. и 49., 133. и 134. бр. „Трговинског Гласника“ и 250. и 251. „Српских Новина“ од пр. године, и ми ћемо, на овоме месту изнети из тих извештаја само главне резултате, будући помоћу њих можемо утврдити значај, који би могла имати за производњу сувих шљива код нас, Главинићева сушница, а исто тако исписаћемо и мишљење, које је о сушници у Топчидеру, на основи добивених резултата, исказала комисија у своме извештају од 7. септембра пр. год., а које гласи:

„1. Главинићева сушница, овака каква је, одговара потпуно свима захтевима добре сушнице за сушење шљива од стране произвођача;

2. Она је у погледу добивања сувих шљива боља од домаће за 5.26% а у погледу количине дрва потребних за сушење, троши за 4.58 кгр. мање од сваког килограма сувих шљива но домаћа;

3. Са тих разлога министарство народне привреде требало би да препоручује ову сушницу па евентуално и да награди, и то, у толико пре, што се свака домаћа сушница може претворити лако у ову сушницу, и што и ова сушница, кад се изнова подигне, стаје према другим сушницама сразмерно јевтино — (око 300 динара).

У погледу осталих захтева који се од нас траже поменутих решењем, част нам је извести господина Министра:

1. Све сушнице на којима се могу добро осушити шљиве, удесне су и за сушење и осталог воћа, и то у толико више, што је у овоме мањи проценат воде но у шљива;

2. Такве сушнице удесне су и за сушење поврха ;
3. По томе и Главинићева сушница биће сасвим добра и за сушење осталог воћа и поврха.“

Ради боље прегледности сложили смо резултате добивене упоредним сушењима у Топчидеру и Горњој Добрињи у следећи таблични преглед, у који смо, опет, због веће потпуности, унели и резултате добивене упоредним сушењима у Француској на неким онамашњим сушницама.

ТАБЛИЧНИ ПРЕГЛЕД

средњих резултата добивених упоредним сушењима шљива 1898. год. у Топчидеру на домаћој, Рибовој и Главинићевој; у Горњој Добрињи на домаћој и Главинићевој, а 1879. год. у Вилневу, у Француској, на Рибовој, Казниловој, Маршероновој и Солакровој сушници.

СУШНИЦА	Примила сирових шљива, просечно кгр.	Прве суве шљиве изашле после	Последње суве шљиве изашле после	Док су се све шљиве осушиле требало је просечно	Од 100 кгр, сир. доб. је сув. шљива просечно кгр.	За 100 кгр. сув. шљива утрешено је горива просечно, кгр.	За 1 кгр. сув. шљ. утро. је горива, просечно, кгр.	За 1 кгр. утреш. гор. доб. је сув. шљ., прос., кгр.
Домаћа (Топчидер)	258·50	21 ¹ / ₂ час.	40 ч. 11 м.	31 ч.	27·10	603·166	6·03	0·166
Рибова (Топчидер)	353·70	13 ¹ / ₂ час.	33 ч. 6 м.	23 ч. 18 м.	28·46	256·040	2·56	0·391
Главинићева (Топчидер)	336·25	13 час.	26 ч. 10 м.	19 ч. 35 м.	32·36	144·263	1·44	0·701
Домаћа (Г. Добриња)	536·00	19 ¹ / ₄ час.	58 ч.	38 ч. 37 м.	24·21	664·00	6·64	0·150
Главинићева (Г. Добриња)	469·50	14¹/₂ час.	33 ч. 36 м.	24 ч.	30·39	176·00	1·76	0·599
Рибова	309	—	38 ч.	—	40·00	188·84	1·88	0·530
Казнилова	300	—	41 »	—	46·50	132·33	1·32	0·755
Маршерон.	335	—	31 »	—	44·00	228·90	2·28	0·434
Солакров.	373	—	29 »	—	39·00	253·37	2·53	0·395

Пре но што би приступили извођењу закључака из података изложених у горњем табличном прегледу, сма-трамо за потребно да напоменемо ово што следује:

1. При упоредним сушењима и у Топчидеру и у Гор. Добрињи, одређено је време за које су се шљиве осушиле на тај начин, што је прво забележено време у које су лесе са сировим шљивама угуране у сушницу, а за тим време у које су и последње суве шљиве извађене, *и увек се, због неколико кила недосушених шљива чекало по неколико часова.* Да се овако никад не ради при обичном сушењу на домаћим сушницама, познато је свакоме који се бави сушењем шљива. Према томе, лако је увидети, да ће право време, за које ће се шљиве у Главинићевој сушници осушити, кад се на њима буде радило онако како се обично ради на домаћим сушницама, бити знатно краће од онога које је упоредним сушењем добивено као средње;

2. Француске су шљиве крупније по наше, а француски пољопривредници остављају своје шљиве много јаче, но наши, јер их њихови трговци после дотерују на праву меру, и отуда долази онако велики проценат сувих шљива код француских упоредних сушења;

3. За време упоредних сушења у Топчидеру, време је било топло и без ветра, а сушнице су подигнуте на врло заклоњеном месту, док, међу тим, за време сушења у Горњој Добрињи, падала је киша, дувао је ветар и било је хладно, а Главинићева је сушница подигнута на месту које је изложено ветру. Да се, пак, на ветровитом и хладном времену и у најзаклоњенијим сушницама морају шљиве дуже сушити, зна сваки који је шљиве сушио. Према томе, лако ће моћи сваки увидети, да је поред неких других узрока, рђаво време главни узрок, због кога је сушење у Главинићевој сушници у Горњој Добрињи, трајало скоро $7\frac{1}{2}$ часора дуже но у оној у Топчидеру.

Ако после ових напомена, пажљиво разгледамо податке у „табличном прегледу“, видећемо да Главинићева сушница у Топчидеру:

1. Осуши шљиве за краће време но ма која у прегледу означена сушница, и то. осуши брже од домаће за 14 часова, од Рибове у Топчидеру за 7 часова, од Рибове у Вилневу за 11 час. и 50 мин., од Казнилове за 14 час. и 50 мин., од Маршеровове за 4 часа и 50 мин. и од Солакровоуе за 2 часа и 5 мин.;

2. Да од сваких 100 кгр. сирових шљива даје сувих 5.26 кгр. више но домаћа;

Лука Ћеловић
БЕОГРАД

Luka Ćelović

5

3. Да после Казнилове троши најмање горива, јер је за 100 кгр. сувих шљива потрошила 458·903 кгр. дрва маће по домаћа, а 111·70 кгр. маће по Рибова, и

4. Да после Казнилове даје за 1 кгр. утрошенога горива највише сувих шљива, и то од домаће даје 0·535 кгр. више (преко $3\frac{1}{2}$ пута више), а од Рибове 0·310 кгр. више (скоро два пута више).

Осим тога из овога прегледа види се још и то, да је Главинићева сушница у Г. Добрињи, упоређена са домаћом сушницом у истоме месту, дала бољи резултат у погледу времена за које су шљиве осушене, количине добивених сувих шљива и утрошеног горива по она у Топчидеру, јер, докле је Главинићева сушница у Топчидеру осушила шљиве за 14 часова раније, дала 5·26% више сувих шљива и утрошила за 1 кгр. сувих шљива 4·59 кгр. горива маће по домаћа, дотле је Главинићева сушница у Г. Добрињи осушила шљиве за 24 часа и 24 минута раније, дала је 6·18% сувих шљива више и утрошила за 1 кгр. сув. шљива 4 88 кгр. горива маће по домаћа у истоме месту.

Ови бројеви, које смо узели из већ помињатих комисијских извештаја, биће, држимо, за многога читатеља довољни, да и сам изведе закључак о уотребљивости Главинићеве сушнице, али, како и поред тога, посматрани површно, могу на први поглед изгледати без особите вредности, потрудићемо се да им изнесемо праву вредност а тиме и значај који би могла имати Главинићева сушница за производњу сувих шљива код нас.

Предпрошле године извезено је из Србије по званичним податцима 37,558.119 килограма сувих шљива, у вредности 12.570.292 дин., из чега излази да је предпрошле године просечна цена 100 клгр. сувих шљива била око 33 дин. Прошле године прегледано је комисијски и продато на домаћим трговима до 15. новембра 31,177.134 клгр. Колико су новаца наши пољопривредници узели прошле године за суве шљиве, није нам познато, јер о томе нисмо могли прибавити потребне податке, али, што смо могли сазнати, то је, да су суве шљиве прошле године продаване на београдскоме тргу по следећим ценама:

	до	80	ком.	у	$\frac{1}{2}$	кгр.	100	кгр.	по	24—28	дин.
од	80	до	90	"	"	"	"	"	"	22—26	"
"	90	до	100	"	"	"	"	"	"	14—19	"
"	100	до	105	"	"	"	"	"	"	13—16	"
"	105	до	110	"	"	"	"	"	"	11—14	"

По једноме извештају у 137. бр. „Трговинског Гласника“ од прошле године, цене српским сувим шљивама у Будим-Пешти биле су у првој половини новембра ове:

1897. год.	до	85 ком.	у	$\frac{1}{2}$ -кгр.	100 кгр.	$22\frac{3}{4}$ —23 ф.
"	"	"	"	"	"	$19\frac{3}{4}$ —20 ф.
"	"	120	"	"	"	$17\frac{3}{4}$ —18 ф.
1898.	"	85	"	"	"	$14\frac{3}{4}$ —15 ф.
"	"	100	"	"	"	$8\frac{3}{4}$ ф.
"	"	120	"	"	"	7 ф.

Из горњих бројева види се, да је цена шљивама, од којих мање има у $\frac{1}{2}$ клгр. знатно већа од цене шљива којих има више у $\frac{1}{2}$ клгр., а осим тога и то, да је та разлика у ценама прошле године још много већа но предпрошле, јер, док су предпрошле године у Будим-Бешти плаћане шљиве од којих је било у $\frac{1}{2}$ клгр. до 85 ком. 3 ф. скупље по 100 клгр. од оних којих је било до 100 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр. а ове спет по 2 ф. скупље по 100 клгр. од оних које су ишле по 120 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр. дотле су прошле године прве плаћане по $6\frac{1}{4}$ ф. скупље по 100 клгр. од оних других. Између друге и треће класе, прошле је године нешто мања разлика у цени но предпрошле.

На београдском тргу плаћане су прошле године шљиве од којих је ишло до 90 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр. 7—8 дин. скупље од оних од којих је ишло од 90 до 100 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр. а 9 до 10 дин. скупље од оних, које су ишле по 100—105 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр.

Ови нам бројеви јасно казују: да је поред све ниске цене, прошле године, боље прошао онај пољопривредник, који је имао *тежу али добро осушену шљиву*. Исто тако, они нам показују, да су на београдском тргу 100 клгр. најкрупнијих сувих шљива плаћани колико 200 клгр. најситнијих, а то треба да буде наук свакоме трезвеноме пољопривреднику, да је боље произвести и мање али боље робе.

Колико ће сувих шљива бити у $\frac{1}{2}$ клгр. зависи, истина, на првоме месту од крупноће сирових шљива, али исто тако и од тога, како се шљиве суше, јер, ако шљиве испуцају и за време сушења цуре, биће, кад се осуше много лакше и ићи ће их више у $\frac{1}{2}$ клгр. но ако то не буде случај. Да у обичним сушницама сирове шљиве не би пуцале и за време сушења цуриле, тражи се много пажње и труда. Код добрих сушница може се са врло мало пажње и без икаквог труда, спречити цурење шљива. Шта се, пак, добром сушницом може у томе погледу постићи, показују најбоље ови примери:

Од шљива осушених у Топчидеру
 на Главинићевој сушници било је 90—95 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр.
 „ Рибовој „ „ „ 104—108 „ „ „ „
 „ домаћој „ „ „ 118—126 „ „ „ „

Од шљива осушених у Г. Добрињи
 на Главинићевој сушници било је 79—80 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр.
 „ домаћој „ „ „ 102 „ „ „ „

Сирове шљиве употребљене у Топчидеру биле су ситније од оних употребљених у Г. Добрињи, с тога је и са свим појимљива разлика која се показује у горњим резултатима.

Ако се, сад, обазремо на цене, по којима су суве шљиве продаване на београдском тргу, нашли би, да би се шљиве, осушене на Главинићевој сушници у Топчидеру, продале по 8 до 10 дин скупље од оних осушених на домаћој; а шљиве, осушене на Главинићевој сушници у Г. Добрињи продале би се по 11 до 12 дин. скупље по оне осушене на домаћој сушници у истоме месту.

Кад се, сад, само с обзиром на ове последње бројеве, израчуна, колико би више новаца због веће цене узели српски пољопривредници за своје суве шљиве у предпрошлој и прошлој години, да су их сушили на сушницама као што је Главинићева, добивају се скоро невероватне суме од преко $2\frac{1}{4}$ милиона динара за сваку годину. Да би се, пак, и сваки читатељ могао о овоме уверити, молимо га да с нама заједно приступи израчунавању те суме.

По извештају у „Трговин. Гласнику“, који смо мало час споменули, претпрошле године плаћане су српске суве шљиве у Будим-Пешти, до 85 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр, по 3 ф. или 7·20 дин. скупље од оних од 85 до 100 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр., а по 5 ф. или 12 дин. скупље од оних од 100 до 120 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр. Какве су у овоме погледу биле цене претпрошле године код нас, нисмо могли сазнати, али, како се, према ценама на будим-пештанском тргу управљају и цене на нашим трговима, држимо да нећемо погрешити, ако узмемо да је иста разлика у ценама постојала и на нашим трговима.

Према резултатима, добивеним упоредним сушењима у Топчидеру и Г. Добрињи, било је од шљива осушених на Главинићевој сушници 79 до 95 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр. а од оних, осушених на домаћим сушницама било је 102 до 126 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр. Ако, дакле, узмемо као просечну разлику у цени шљива, осушених на Главинићевој и домаћој сушници, само 6 дин. од 100 клгр. или 1 метар-центе, онда имамо за 1897. год. овај рачун:

37,558.119 клгр. = 375.581 мет.-цента по 6 дин. чини:
2,253.486 динара.

Прошле јесени, као што смо видели, плаћане су у Београду суве шљиве од 80 до 90 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр. по 11 до 12 дин. скупље но оне од 105 до 110 ком. у $\frac{1}{2}$ клгр., и, ако узмемо као просечну разлику у цени шљива осушених на Главинићевој и домаћој сушници само 8 динара по 1 мет.-центи, имамо за прошлу годину до 15. новембра следећи рачун.

31,177.134 клгр. = 311.771 мет.-цента по 8 дин. чини:
2,494.168 динара.

Дакле, укупна разлика у цени, за претпрошлу и прошлу годину, изнела би по горњим рачунима:

4,747.654 динара;

али то још није сва корист, коју би пољопривредници имали од сувих шљива, да су нам сушнице боље. Колике би могле бити и остале користи, покушаћемо да покажемо опет простим рачуном.

У претпрошлој години и прошлој до 15. новембра, продато је укупно 687.352 мет.-центе сувих шљива, а за ову количину морале су домаће сушнице употребити, (према подацима у „табличном прегледу“) најмање 700.000 кубних метара дрва. Да су, пак, све те шљиве осушене на Главинићевим сушницама, утрошило би се само 175.000 кубних метара дрва, дакле, уштедело би се 525.000 куб. метара, и ако рачунамо сваки кубни метар дрва само по $2\frac{1}{2}$ дин. изнела би уштеда на гориву:

525.000 куб. мет. по 2.50 дин. =
1,312.500 дин.

Ако, даље, узмемо у рачун и то, да је Главинићева сушница у Топчидеру дала од сваких 100 клгр. сирових шљива 5,26 клгр. а она у Г. Добрињи 6,18 клгр. сувих шљива више но домаћа, што просечно чини 5,72 клгр., онда, излази, да би од исте количине сирових шљива, које су осушене у претпрошлој и прошлој години добили више сувих шљива:

претпрошле године 375.581 м.-центи по 5,72 = 21.483 м.-центе, што по просечној цени 1 м.-центе од 30 дин. чини:

21.483 мет.-центе по 30 дин. = **644.490 дин.;**

прошле године 311.771 мет.-центи по 5,72 = 17.833 м.-центе, што по просечној прошлогодишњој цени од 20 дин. по којој би се шљиве осушене на Главинићевој сушници, могле продавати, чини:

17.833 мет.-центе по 20 дин. = **356.660 динара** ;
 дакле, због више добивених сувих шљива, од исте коли-
 чине сирових, добило би се претпрошле и прошле године
 укупно више :

1,001.150 динара.

Пођимо сад и даље, да видимо шта нам још казују
 неки бројеви из „табличнога прегледа“.

Из „табличнога прегледа“ види се да Главинићева
 сушница у Топчидеру осуши шљиве просечно за 19 часова
 и 35 мин. а она у Горњој Добрињи за 24 часа, а кад се
 узме средње време од ова два, онда излази да она осуши
 шљиве за *21 час и 47 минута*. Домаћа у Топчидеру, осуши
 шљиве просечно за 31 час, а она у Г. Добрињи за 38 ча-
 сова и 37 минута, а кад се узме средње време од ова два,
 онда добивамо да домаћа сушница осуши шљиве просечно
 за *34 часа и 48 минута*.

Помоћу ових бројева даје се сад извести следећи рачун :

Ако време сушења рачунамо 30 дана и ноћи, онда
 то чини: $30 \times 24 = 720$ часова. За ово време може се до-
 маћа сушница напунити изнова сировим шљивама :

$$\frac{720 \text{ час.}}{34 \text{ часа и } 48 \text{ мин.}} = 20 \text{ и } \frac{3}{4} \text{ пута, дакле } \mathbf{21 \text{ пут.}}$$

Главинићева, пак, сушница, може се за то исто време
 напунити изнова сировим шљивама :

$$\frac{720 \text{ час.}}{21 \text{ час и } 47 \text{ мин.}} = 33 \text{ и } \frac{1}{10} \text{ пута, дакле око } \mathbf{33 \text{ пута.}}$$

Домаћа сушница са 12 леса, може да прими у себе
 до 540 клгр. сирових шљива, а Главинићева, такође са 12
 леса, може да прими до 470 клгр. сирових шљива.

Према томе, на домаћој сушници може се осушити
 за 30 дана: $540 \text{ клгр.} \times 21 = 11.340 \text{ клгр.}$ или око $113\frac{1}{2}$
 м.-центи сирових шљива, и од њих добити 29 до 30 мет.-
 центи сувих, а на Главинићевој, могло би се за то исто
 време осушити: $470 \text{ клгр.} \times 33 = 15.510 \text{ клгр.}$ или 155
 мет.-центи сирових шљива и од њих добити $48\frac{1}{2}$ м.-центи
 сувих. Крајњи, пак, резултат овога рачуна јесте :

*На Главинићевој сушници, са 12 леса, могло би се
 са мање послуге и горива осушити за 30 дана $41\frac{1}{2}$ м.-цента
 више сирових шљива, и од њих би се добило $18\frac{1}{2}$ м.-центи
 више сувих шљива но на домаћој са истим бројем леса.*

При одређивању значаја Главинићеве сушнице, треба,
 дакле, имати на уму још и ово :

а). Да су домаће сушнице биле као Главинићева, осу-
 шили би претпрошле и прошле године за време сушења од 30

дана, најмање још 1,005.183 мет.-центе више сирових шљива и од њих би добили 315.376 мет.-центе сувих, што по просечној цени од $\frac{30 \times 20}{2} = 25$ дин. износи

7,884.400 дин.

Дакле, оволика би била вредност више произведених сувих шљива у претпрошлој и прошлој години.

б). Око домаће сушнице морају бити по три одрасла раденика, од којих сваки с храном стаје најмање 40 дин. месечно, с тога 40×3 чини 120 дин. за сваку сушницу, а како једна домаћа сушница може да избаци за 30 дана највише 30 мет.-центи сувих шљива, излази да послуга за сваку метар-центу сувих шљива стаје код домаће сушнице $\frac{120}{30} = 4$ дин. Око Главинићеве, пак, сушнице, потребна су

два одрасла раденика од по 40 дин. и 1 дечко од 20 дин. што укупно чини: $40 \times 2 + 1 \times 20 = 100$ дин., с тога ћемо добити да послуга код Главинићеве сушнице. на 1 м.-центу сувих шљива, стаје: $\frac{100}{48,5} = 2,06$ дин., из чега из-

лази, да се на послуги код Главинићеве сушнице уштеђује на свакој мет.-центи: $4 - 2,06 = 1,94$ дин.

На укупној количини продатих сувих шљива у претпрошлој и прошлој години изнеда би, дакле, та уштеда: 687.352 м.-центе по 1,94 дин, =

1,333.462 динара, и

в). Да би се сваке године, кад год се шљиве суше, сачувала грдна сирова гора, која се сада ради сушења шљива немилосрдно упропашћује, јер, док се, колико је нами познато, у домаћим сушницама употребљава скоро искључиво сирово дрво, дотле је за Главинићеву сушницу најбоље суво буково дрво, а исто се тако добро може употребити и свако друго суво дрво, па, **шта више и суво грање и камени угаљ.**

Ако, сад, пажљиво размотримо и проучимо све што смо доведе изнели, видећемо да је значај Главинићеве сушнице за нашу производњу сувих шљива у овоме:

1). Што би се, због теже а добро суве робе, могло добити у већој цени, за суве шљиве продате претпрошле и прошле године, више 4.747.654 дин.

2). Што би се при сушењу предпрошлогодишње и прошлогодишње количине шљива могло уштедети на гориву 1,312.500 дин.

3). Што би се, за више добивену количину сувих шљива од исте количине сирових, могло добити при продаји претпрошле и прошле године, још 1,001.150 дин.

4). Што би поред оне количине шљива, коју смо за време сушења осушили и продали претпрошле и прошле године, могли за исто време осушити и продати још за 7.884.400 дин.

5). Што би на осушеним и проданим шљивама претпрошле и прошле године могли уштедети на послузи 1,333.462 дин.

Што би, дакле, на бољој цени, уштеди на гориву и послузи, већој количини сувих шљива, добивених од исте количине сирових, и више осушеним шљивама за сезону, могли више добити или уштедети за две године равно: 16.279.166 дин.

Морамо признати, да је ова сума, која, као што се види, износи преко $16\frac{1}{4}$ милиона динара, изненадила и нас, јер, и ако смо, приступајући писању овога написа, знали значај појединих података у „табличном прегледу“, ипак се нисмо надали да ће рачун показати овакав резултат, који, поред осталог, може да послужи као најочитији доказ и за то, колики и какав утицај могу имати на народну привреду и такве, на први поглед незнатне ствари, као што је поправка наше домаће сушнице за сушење шљива. Овај број од $16\frac{1}{4}$ милиона, изгледаће, можда, многоме читатељу невероватан, али он није измишљен нити произвољно исписан, већ је, као што се сваки могао уверити, добивен простим а чистим рачуном, помоћу бројева добивених упоредним сушењима, под надзором званичних комисија, дакле, помоћу бројева, који не умеју да гати, већ базују чисту и за нашу народну привреду врло важну истину: да ми, само употребом боље сушнице, можемо сваке године кад се шљиве суше, које уштедети које више добити 7 до 8 милиона динара.

Сматрајући да смо извођењем резултата, који су изложени у овом нашем напису, учинили своју дужност, изјављујемо: да ћемо се сматрати за сретне, ако фактима, која су овде рачуном утврђена, допринесемо, да и надлежни чиниоци у Министарству Народне Привреде и Српском Пољопривредном Друштву, као и српски пољопривредници, увиде прави значај добре сушнице, и што пре из тога и могуће користи извуку.

Шта је потребно за Главинићеву сушницу и колико она стаје?

Пре краткога времена обратио се Српском Пољопривредном Друштву г. Драгутин Тешић, учитељ у Недељицама, срезу јадранском, окр. подринском, једним писмом, у коме моли да му се ближе опише Главинићева сушница и да му се до ситница каже: какви и колики делови требају за сушницу од 24 лесе, а и предрачун, шта стаје? јер из досадањих саопштења у новинама није могао то сазнати, а рад је да ове године подигне једну за своју властиту потребу и ради одомаћења у своме крају; па, како се ми надамо да ће имати још пољопривредника, који би, као и г. Тешић, желели што више сазнати о овој сушници, а нарочито, колико стаје (кошта), решили смо се да му овим путем одговоримо, како би се и други користили, које ова ствар интересује.

У овоме одговору бићемо кратки, будући се без потребних цртежа неможемо упуштати у детаљно описивање сушнице, а цртеже, за сада, не можемо предавати јавности.

Главинићева сушница, која је подигнута у Г. Добрињи, ср. пожешком, окр. ужичком, по својој спољашности неразликује се готово ништа од обичне, домаће сушнице, а у унутрашњости врло мало. Зидана је блатом, темељи су јој од камена а надземни зидови од опеке (цигље). Има дванаест лесе (у два реда, по шест у реду), једну гвоздену пећ (од лима) и лимане цеви за спровођење дима. Пећ је смештена у нарочитоме собичку у средини сушнице, у коме се с поља долазећи хладни ваздух загрева, и загреан кроз нарочите канале у сушницу спроводи. За сушење шљива употребљава се загреан, сув ваздух, и зрачна топлота (јара) цеви за спровођење дима, канала за спровођење загреаног ваздуха и собичка у коме је пећ смештена. За одвођење ваздуха, засићеног воденом паром из шљива, удешени су нарочити канали са затворима на крајевима. Лесе су

од врбовог прућа, прикованог танким јексерчићима за пречаге, дугачке су $2\frac{1}{2}$ метра а широке су 90 сантиметара. По измењеноме плану, пак, имаће лесе од сада чисту дужину од 2 метра и 20 сантим. и чисту ширину од 1 метра.

Сушница са 12 таквих лесе, може да прими у себе 470 до 480 крг. сирових шљива, а толико прима и она у Г. Добрињи. Али, без икаквог скоро поскупљивања и умањења њених добрих особина, може се Главинићева сушница удесити да има 14 или 16 лесе, и тада би могла примити у себе 550 до 630 крг. сирових шљива, а ако би се шљиве пажљиво на лесе ређале онда и више.

Да би се што потпуније користили свима добрим особинама ове сушнице, треба лесе начинити од прикованог прућа. Са таквим лесема ради се много боље и лакше, јер су знатно лакше од обичних, плетених, а нису много ни скупље, пошто за њихово грађење није потребна никаква особита вештина. Обични, отреснији раденици, могу их лако градити.

Главинићева сушница може се градити од опеке (цигле), ћерпича, прућа и блата (чатме), и камена. Темељи треба увек да су од опеке или камена.

Најлакше и најбрже зида се од опеке или ћерпича.

Ражњеви на којима леже лесе, могу се удесити исто онако као и код обичних сушница, само треба да су четвртасти а не округли. Затварачи отворâ, кроз које се лесе увлаче и извлаче, удешени су као и код обичних сушница.

За кров су најбољи цреп или ћерамида, али без велике опасности од пожара, могла би се употребити шиндра или папрат, а да и не помињемо и камене плоче, где их има.

Пећ је, као што смо раније већ напоменули, метална — од лима, и сасвим је одвојена од простора у коме се шљиве суше, а цеви за одвођење дима толико су удаљене од дрвених делова, да је сушница, ако се поле пази при раду, скоро сасвим сигурна од пожара.

Сушење шљива довршује се само на лесема најгорњег реда, с тога при раду треба само на тај ред лесе и пазити, а не морају се све прегледати, као код обичних сушница,

По извештају, који смо добили из Г. Добриње, за све време сушења, радила су само два момка.

Према резултатима, добивеним упоредним сушењима у Топчидеру и Г. Добрињи, излази да Главинићева сушница може да избаци за тридесет дана 18 до 23 мет. центе (но-

вих товара) сувих шљива, више но обична — које су за 5 до 6% теже од оних са обичних сушница. Које се и какве све користи могу имати од ове сушнице, изнесено је у на-пису: „Значај Главинићеве сушнице за производњу сувих шљива у Србији“ штампаном у 1. 4. и 5. бр. „Тежака“ од ове године.

Што се цене тиче, може се уопште рећи да се једна Главинићева сушница са 12 леса, потпуно спремна за рад, може начинити за 250 до 300 динара. Права, тачна цена, за поједине крајеве, зависи, пак, од цене потребнога ма-теријала, цене радне снаге, од времена кад се гради и од тога, да ли се употребљава властита радна снага и мате-ријал, или се све мора новцем плаћати.

Ми ћемо овде изнети: колико стају пећ и остала гвожђарија, колико је од кога материјала потребно, и ко-лико, отприлике, треба надница, па ће према тим подат-цима сваки моћи ухватити приближно тачан рачун, шта ће га једна сушница са 12 леса стати (коштати) у његовоме месту, само при склапању тога рачуна треба имати на уму и то: да ће се, скоро сав материјал старих сушница, а нарочито крововски, моћи употребити и за нову сушницу, те с тога вредност овога материјала треба одбити од уку-пне цене.

Пећ, цеви за одвођење дима и остала потребна гвож-ђарија за једну сушницу са 12 до 16 леса, стаје у Бео-граду сада 60 динара.

За зидове, кров и остало потребан је, пак, следећи материјал:

1.) 2000 до 2200 *планских опека* (цигаља), ако се и темељи зидају опеком, а 1700 до 1750 ако се темељи зи-дају каменом. У овоме другоме случају потребна су и 2 кубна метра камена;

2.) 1700 до 1750 ћерпича (за планску опеку) и 2 кубна метра камена за темеље, ако се гради од ћерпича:

3.) Око 7 до 7 $\frac{1}{2}$ кубних метара камена ако се цела сушница зида каменом;

4.) За таван, отворе кроз које се лесе увлаче и из-влаче, ражњеве и затвараче, потребно је:

2	гредице	јаке	$\frac{8}{15}$	см.	дугачке	320 см.
2	"	"	$\frac{8}{10}$	"	"	320 "
2	"	"	$\frac{12}{16}$	"	"	320 "
2	"	"	$\frac{10}{15}$	"	"	280 "
2	"	"	$\frac{10}{10}$	"	"	280 "

12 штабли јаке	$5\frac{7}{2}$ см.	дугачке	400 см.
16 " "	$5\frac{7}{2}$ "	" "	250 "
16 летава "	$2\frac{1}{2}\frac{7}{2}$ "	" "	320 "
20 дасака дебелих	$2\frac{1}{2}$ "	" "	380 "

5.) За кров потребно је:

3. греде јаке	$\frac{15}{15}$ см.	дугачке	420 см.
6. растових дирека	$\frac{15}{15}$ "	дугачких	230 "
2 греде јаке	$\frac{15}{15}$ "	дугачке	700 "
15 рогова јаких	$\frac{8}{10}$ "	дугачких	290 "
2 рога јака	" "	дугачка	375 "
4 " "	" "	" "	240 "
4 " "	" "	" "	140 "
8 пајанти јаких	" "	дугачких	250 "
90 летава "	$\frac{2\frac{1}{2}}{5}$ "	" "	380 "

1700 до 1800 црепова, и потребан број ћерамиде за слеме.

Овome треба додати још и потребну земљу и плеву за блато, и воду, а исто тако и потребну дрвенарију и пруће за 12 леса. За успешан рад при сушењу врло је добро да има и резервних леса, и то бар 6.

Надница обичних, зидарских и тесачких (сеоских), може се рачунати 35 до 40.

На завршетку имамо да учинимо и ове напомене:

1.) да се свака обична сушница, која на задњој својој страни није сувише укопана у земљу, може доста лако претворити у Главинићеву сушницу, али ми не препоручујемо то преправљање, јер је много боље стару сушницу порушити па материјал од ње употребити за нову;

2.) да се вредност Главинићеве сушнице потпуно исплаћује прве године њене употребе, јер вишак, који се јавља због више добивених сувих шљива од исте количине сирових, због веће цене, због уштеде на гориву и радној снази, износи код једне сушнице за време рада од 30 дана преко 400 динара.

